

"כלו תפלות דוד"

הרב ברוך סליי

תהילים פרק עב

(א) לשלמה אלהים משפטיך למלך תן וצדקתך לבן מלך: (ב) ידיו עמך בצדק וענייך במשפט: (ג) ישאו הרים שלום לעם וגבעות בצדקה: (ד) ישפט עניי עם יושיע לבני אביו וידכא עושק: (ה) ייראוך עם שמש ולפני ירח דור דורים: (ו) ירד כמטר על גז כרביבים זרזיף ארץ: (ז) יפרח בימיו צדיק ורב שלום עד בלי ירח: (ח) וירד מים עד ים ומנהר עד אפסי ארץ: (ט) לפניו יכרעו ציים ואיביו עפר ילחכו: (י) מלכי תרשיש ואיים מנחה ישיבו מלכי שבא וסבא אשכר יקריבו: (יא) וישתחוו לו כל מלכים כל גוים ועבדוהו: (יב) כי יציל אביו משוע ועני ואין עזר לו: (יג) יחס על דל ואביו ונפשות אביונים יושיע: (יד) מתוך ומחמס יגאל נפשם וייקר דמם בעיניו: (טו) ויחי ויתן לו מזהב שבא ויתפלל בעדו תמיד כל היום יברכנהו: (טז) יהי פסת בר בארץ בראש הרים ירעש כלבנון פריו ויצאו מעיר כעשב הארץ: (יז) יהי שמו לעולם לפני שמש ינון {ינון} שמו ויתברכו בו כל גוים יאשרוהו: (יח) ברוך ידוד אלהים אלהי ישראל עשה נפלאות לבדו: (יט) וברוך שם כבודו לעולם וימלא כבודו את כל הארץ אמן ואמן: (כ) כלו תפלות דוד בן ישי:

(א) לשלמה אלהים משפטיך למלך תן וצדקתך לבן מלך:

1. תרגום יונתן על תהילים פרק עב פסוק א

(א) על ידיו דשלמה אתאמר בנבואה, אלהא, הילכות דינך למלכא משיחא הב, וצדקתך לבריה דדוד מלכא:

2. רש"י תהילים פרק עב פסוק א

(א) לשלמה - על שלמה בנו התפלל תפלה זו שצפה ברה"ק שהוא עתיד לשאול מאת הקב"ה לב להבין לשמוע משפט. משפטיך - חכמת דינך שצוית בתורה. וצדקתך - לצדק את הדין, מלך ובן מלך שניהם בשלמה אמורים,

דבר אחר משפטיך למלך תן היסורין יהו כלים בי והצדקה עשה לבני שיהיה שלום בימיו:

3. מלבי"ם על תהילים פרק עב פסוק א - חלק באור הענין

(א) לשלמה - תפלה זו יסד דוד ע"ה עת המליך את שלמה בנו, והיא היתה התפלה האחרונה שיסד בימי חייו כמ"ש כלו תפלות דוד,

(ב) ידיו עמך בצדק וענייך במשפט:

(ג) ישאו הרים שלום לעם וגבעות בצדקה:

(ד) ישפט עניי עם יושיע לבני אביו וידכא עושק:

4. רש"י תהילים פרק עב פסוק ג

(ג) ישאו הרים - בימיו. שלום לעם - ומהו השלום שההרים נושאים כשהן עושין פירות אין עין הבריות צרה וקורא איש לרעהו אל תחת גפן ואל תחת תאנה. וגבעות בצדקה - וגבעות ישאו להם שלום ע"י הצדקה שיעשו:

5. רד"ק על תהילים פרק עב פסוק ג

(ג) ישאו הרים וגו' וגבעות. דרך משל על מלכי האומות שישאו שלום לישראל בימיו, וכן (מיכה ו, ב), שמעו הרים את ריב ה', המלכים והגדולים. וכן היה בימי שלמה וכן יהיה בימות המשיח, ויהיו עם ישראל בצדקה וביושר.

ובדרש (שו"ט), כיון שידין עמך בצדק יהיה שובע בעולם, כמו שכתוב (ויקרא כו, ג-ד), אם בחקותי תלכו וגו' ונתתי גשמיכם בעתם. ישאו הרים שלום לעם, וכי הרים נושאים שלום? אלא בזמן שהפירות מועטין מריבה באה לעולם. נכנס אדם בכרמו של חבירו, מצאו חבירו, אמר לו, מה אתה עושה בתוך כרמי? ומריבין זה עם זה. ובזמן שהפירות מרובין עין טובה ושלום בא לעולם, שנאמר (זכריה ג, י), תקראו איש לרעהו אל תחת גפן ואל תחת תאנה:

(ה) ייראוך עם שמש ולפני ירח דור דורים:

6. רש"י תהילים פרק עב פסוק ה

(ה) ייראוך עם שמש - ממני ילמדו ישראל ליראה אותך כל ימי השמש והירח לדור דורים.

7. רד"ק על תהילים פרק עב פסוק ה

(ה) ייראוך עם שמש. כ"ף ייראוך, לנוכח השם. כי בימי שלמה ייראו ישראל את ה'... והוא דרך הפלגה. ..ואם על המלך המשיח, הוא מפורש כי בימי מלך המשיח תמלא הארץ דעה את ה', וכן יהיה לעולם, לא תפסק יראת ה' מבני אדם לעולם, ואינו דרך הפלגה אלא כן יהיה לעולם:

8. מלבי"ם על תהילים פרק עב פסוק ה - חלק באור הענין

(ה) ייראוך - יצייר את השמש והירח הסובבים במערכתם תמיד בלי שנוי ובלי הפסק מצד צוי ה', שהם יראים את ה' ושומרים מצותיו, וזה ההבדל בין יצורי ה' העליונים ובין האדם, שהאדם י"ל בחירה ויצרו יטהו לפעמים מלשמוע פקודת ה', אבל העליונים ששים ושמחים לעשות רצון קונם מבלי שינוי ונטיה, ויציר שהדור ההוא יתדמו ביראתם את ה' ובהתמדתם לעשות רצונו כמו השמש והירח, כי כן לא ישנו רצונו בשום פעם ויראת ה' תשוב להיות טבעיית בלבם מבלי נטיה כלל לעבור על רצונו, וזה יתמיד לדור דורים - כימי השמים על הארץ:

(ו) ירד כמטר על גז כרביבים זרזיף ארץ:

9. מלבי"ם על תהילים פרק עב פסוק ו - חלק באור הענין

(ו) ירד - עם מה שיהיה לב העם מוכן אל יראת ה' ירד - עליהם מוסרי המלך ותוכחותיו כמטר - המצמיח העשבים, (עם מה בדעה אותם לשמש תפס גם משל המטר, שהשמש והמטר ביחד יצמיחו כל שיח השדה), על גז - על ירק הנגזז שהגז פותח פיו לבלוע המטר, כמ"ש והנה לקש אחר גזי המלך לפי המפרשים, ר"ל שידמה תשוקותיהם לשמוע מוסרו כתשוקת העשבים לקבל המטר, כמ"ש יערף כמטר לקחי, ויחלו במטר לי, והעשבים פיהם סתום והמטר מלחלח אותם משרשם, אבל העשב הגזז פיו פתוח אל המטר, וכן יוכנו לקבל תוכחותיו ולהצמיח בלבבם צמחי היראה, ויותר מזה כי ירד כרביבים זרזיף ארץ - במקום שלא צמח עדיין, והרביבים יולידו את הארץ להצמיחה, כן יכין אל היראה גם אנשים אשר לא השכילו עד עתה מוסר ויראת ה':

(ז) יִפְרַח בְּיָמָיו צְדִיק וְרַב שְׁלוֹם עַד בְּלֵי יָרַח:

10. רד"ק על תהילים פרק עב פסוק ז

(ז) יפרח בימיו צדיק, ירבו ויפרחו צדיקים וטובים בימיו. ורוב שלום ג"כ יהיה שיעמוד עד בלי ירח, כלומר, כל זמן שהעולם קיים. אם על שלמה, הוא על דרך הפלגה כמו שפירשנו, ואם על מלך המשיח, הוא כמשמעו כי כל ימי עולם יהיה שלום:

11. רש"י תהילים פרק עב פסוק ז

(ז) יפרח בימיו צדיק - ישראל. ורוב שלום - יפרח בימיו ויהי שלום זה ארוך עד לעולם, וכל תפלה זו נתקיימה חוץ מדבר הזה לפי ששלמה חטא לפיכך לא נמשכה מלכותו שהמלכות נמסרה לדוד על תנאי אם ישמרו בניך את דרכי (ס"א דרכם) וישראל פרחו בימיו שנאמר (מלכים א ד') יהודה וישראל רבים כחול וגו' ורוב שלום היה שנאמר וישב יהודה וישראל לבטח איש תחת גפנו כל ימי שלמה:

(ח) וַיֵּרַךְ מִיָּמָיו עַד יָם וּמִנְהָרָה עַד אֲפָסֵי אֲרָץ:

(ט) לִפְנֵי יִכְרְעוּ צִיִּים וְאִיִּבּוּ עֶפֶר יִלְחָכוּ:

(י) מַלְכֵי תַרְשִׁישׁ וְאִיִּים מִנְחָה יִשִּׁיבוּ מַלְכֵי שָׁבָא וְסָבָא אֲשֶׁכֶר יִקְרִיבוּ:

(יא) וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ כָּל מַלְכִים כָּל גּוֹיִם יַעֲבְדוּהוּ:

12. רד"ק על תהילים פרק עב פסוק ח

..ועוד אמר על שלמה (מ"א ה, א), מושל בכל הממלכות. כלומר, כי כל מלכי הארץ היו יראים ממנו ונשמעים לו ומגישים לו מנחה. ואם על מלך המשיח, גם הוא מבואר יותר כי ממשלתו תהיה בכל העולם.

13. רד"ק על תהילים פרק עב פסוק ט

(ט) לפניו יכרעו ציים, שוכני ציה, והם שוכני המדבריות, כמו הקדריים וזולתם, אעפ"י שהם רחוקים מן הישוב, לפניו יכרעו, וכל שכן זולתם. ואויביו, ואותם שירצו להיות אויביו לא יוכלו אבל ילחכו עפר מיראתם אותו:

14. מצודות דוד על תהילים פרק עב פסוק ט

(ט) ציים - אנשי הספינות הבאים ממרחק. עפר ילחכו - ר"ל יכפפו קומתם עד לארץ להשתחוות לו כמו המלחך העפר שכופף קומתו עד לארץ:

15. רש"י תהילים פרק עב פסוק י

(י) מלכי תרשיש ואיים מנחה ישיבו - כי אני תרשיש למלך בים עם אני חירם אחת לשלש שנים תבא אני תרשיש וגו' (מלכים א י'). מלכי שבא - מלכת שבא. אשכר - דורון:

16. רש"י תהילים פרק עב פסוק יא

(יא) כל גוים יעבדוהו - וכל הארץ מביאים מנחה לשלמה והמה מביאין איש מנחתו (מלכים א ד'):

(יב) כִּי יֵצֵל אֲבִיוֹן מִשׁוּעַ וְעֵנִי וְאִין עֶזְר לִּי:

(יג) יִחַס עַל דָּל וְאֲבִיוֹן וְנִפְשׁוֹת אֲבִיוֹנִים יוֹשִׁיעַ:

(יד) מִתּוֹךְ וּמִחֲמַס יִגָּאֵל נַפְשָׁם וַיִּיקֶר דָּמָם בְּעֵינָיו:

(טו) וַיְחִי וַיִּתֵּן לוֹ מִזֶּהָב שָׁבָא וַיִּתְפַּלֵּל בְּעֶדוֹ תָּמִיד כָּל הַיּוֹם יִבְרַכְנָהוּ:

17. מלבי"ם על תהילים פרק עב פסוק יב - חלק באור הענין

(יב) כי יציל - .. ומצד זה יזכה למשול מים עד ים, כי כפי שיוסיף להשגיח על המונהגים תחתיו כן יזכה להנהיג גוים גדולים ועצומים, וכמ"ש בע"ה פ' שמות:

18. מלבי"ם על תהילים פרק עב פסוק יד - חלק באור הענין

(יד) מתוך - ונגד מ"ש וידכא עושק, אמר מתוך ומחמס יגאל נפשם - מחמס של קניניהם, ויש חמס גלוי ויש חמס נסתר ע"י מרמה ואונאה וזה קרוי תוך, ואמר יגאל נפשם, שהגאולה היא מצד הקורבה, כי יוחשבו אצלו העניים כקרוביו שהוא הגואל שלהם, ויקר דמם בעיניו - ומי שיהרוג את העני לא יועיל לו ממון רק יעשה משפט חרוץ בדם שופכו ונגד זה יזכה לרוב הכבוד שישתחוו לו מלכים:

19. מלבי"ם על תהילים פרק עב פסוק טו - חלק באור הענין

(טו) ויחי - העני אשר יגאלנו מיד עושקיו כח נגד מ"ש ויקר דמם בעיניו, ע"כ יחי העני, ונגד מ"ש שיגאל נפשם מתוך ומחמס, הוסיף שיתן להעני מזהב שבא שיביאו לו דורון כמ"ש מלכי שבא אשכר יקריבו, שכמו שהעושר יהיה לו בזכות הצדקה כן יוסיף לתת מזה גם להעני, ובעבור זה יתפלל העני בעדו תמיד, וכל היום יברכנהו:

(טז) יהי פסת בר בארץ בראש הרים ירעש כלבנון פרו ויציו מעיר כעשב הארץ:

20. פירוש רשר הירש, תהילים עב, טז

(טז) **יהי פסת בר וגו'** לשר כזה ולעם אשר כזה הוא מנהיגו נותן ה' גם שפע חומרי רב ומבורך הברכה החומרית נזכרת כאן רק באחרונה ואך בסימן ברכה אחד השוליים של התבואה יתפשטו בארץ עד ראשי ההרים שדות התבואה לא יסתיימו אלא בראשי ההרים כל הארץ תעשה פירות ותבואת הזרע תהא רבה כל כך עד ששדות הבר ירעשו כיערות הלבנון.

פסת מן פסס חדל השפה השוליים עיי כתונת פסים בראשית לז ג
יציו מעיר וגו' אולם הברכה הגדולה ביותר תהא זו שבני הערים יפרחו כעשב השדה..

(יז) יהי שמו לעולם לפני שמש ינין | זינון | שמו ויתברכו בו כל גוים יאשרוהו:

21. רש"י תהילים פרק עב פסוק יז

(יז) יהי שמו - של שלמה נזכר לעולם בעושרו ובחכמתו. לפני שמש ינון שמו - כל ימי השמש יגדל שמו, ינון לשון מלכות ושררה

22. רד"ק על תהילים פרק עב פסוק יז

(יז) יהי שמו לעולם. שם זה המלך יהיה לעולם, כלומר, שיזכר לעולם מרוב גדולתו. לפני שמש ינון שמו, בעוד שהשמש קיים, וכן לפני ירח (פסוק ה), לפני עש (איוב ד, יט), רצונו לומר כל זמן שהשמש קיים יהיה זכר שמו. ופירוש ינון, מן (ישעיה יד, כב) נין ונכד, מבנין נפעל, רצונו לומר כמו שהבן זכר האב כן יהיה שמו זכר לו לעולם למעשיו הטובים שיעשה.

ויתברכו, כמו (בראשית כב, יח), והתברכו בזרעך כל גויי הארץ, שיאמרו, האל יברכנו כמו שברך פלוני. יאשרוהו, יאמרו עליו, אשריו:

23. רשר הירש

יהי שמו לעולם וגו' הוא אינו חי לעולם אולם פעולתו אינה פוסקת עם חייו. בבני בניו עוד פועל שמו כמין זרע רוחני הכל מנסים לחיות ולפעול על פי רוחו ולהיות ראויים לשם אבי אביהם הגדול שנקרא עליהם.

ינון מן נין פרי בטן ע"י ברא' כא כג ינון נפעל נכדיו מהווים חזרה עליו הכתיב הוא ינון בהפעיל הוא מוליד בני בניו. בהיות בני האדם נושאי שמו מתגלה בהם כוחו הרוחני והמוסרי המפעיל ועושה אותם לנכדיו גם מבחינה רוחנית.

בס"ד

..על ידי שלמה בנו המולך של דוד אשר אליו מכוון המזמור הזה בראש וראשונה נתקיימו תקוות אלה רק לחצאין הלא הוא עצמו לא מילא בחייו ובפעולתו את תקוות אביו אולם עיי בן דוד העתיד לבוא ע"י משיח בן דוד יתגשם כדבר הנביא במידה מרובה מה שהניח דוד כאן כבקשות ותקוות לישראל.

(יח) בְּרוּךְ יְדוֹד אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עֲשֵׂה נִפְלְאוֹת לְבָדוֹ:
(יט) וּבְרוּךְ שֵׁם כְּבוֹדוֹ לְעוֹלָם וַיִּמְלֵא כְבוֹדוֹ אֶת כָּל הָאָרֶץ אֲמֵן וְאֲמֵן:

24. רד"ק על תהילים פרק עב פסוק יט

(יט) וברוך שם כבודו לעולם. הוא השם הנכתב ולא נקרא, שהוא שם הכבוד. ועליו נאמר (זכריה יד, ט), ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד, כי באותו שם לבדו יקרא אז, ואז ימלא כבודו את כל הארץ, כמו שכתוב (ישעיה יא, ט), כי מלאה הארץ דעה את ה'. אמן ואמן, קיום וקיום. כלומר, יתקיים זה הדבר העתיד קיום אמת:

(כ) כָּלוּ תַפְלוֹת דָּוִד בֶּן יִשָׁי:

25. רש"י תהילים פרק עב פסוק כ

(כ) כלו תפלות דוד - רבותינו דרשו כלו, כל אלו תפלות דוד לכלול כל הספר על שם דוד ואף מ"ש בני קרח ועשרה זקנים ע"ש שהוא נקרא נעים זמירות ישראל (שמואל ב כ"ג), ויש לפתור כלו כמו נסתיימו כמו רומו מעט (איוב כ"ד) שומו שמים (ירמיה ב') וא"כ הוא לא נכתב המזמור במקומו ואין מוקדם ומאוחר בספר ונראין הדברים שלעת זקנתו כשהמליך את שלמה אמרו:

26. מלבי"ם על תהילים פרק עב פסוק כ - חלק באור הענין

(כ) כלו - שזאת התפלה האחרונה שהתפלל לפני מותו אחרי משח את שלמה:

27. רש"ר הירש

כ **כלו תפלות דוד בן ישי** וכאשר בקשות אלה שדוד מבקש תתמלאנה יוגשם יעודן של תפלותיו כולן

28. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ט עמוד ב

תניא נמי הכי [=שנינו גם כן]: **ותיקין היו גומרין אותה עם הנץ החמה, כדי שיסמוך גאולה לתפלה ונמצא מתפלל ביום.** אמר רבי זירא: מאי קראה [=מה המקור בפסוק]? "ייראוך עם שמש ולפני ירח דור דורים" (תהלים ע"ב, ה).

29. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף כט עמוד ב

דאמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: **מצוה להתפלל עם דמדומי חמה,** ואמר רבי זירא: מאי קראה [=מה המקור בפסוק]? "ייראוך עם שמש ולפני ירח דור דורים" (שם). לייטי עלה במערבא אמאן דמצלי עם דמדומי חמה. מאי טעמא? דלמא מיטרפא ליה שעתא [=במערב, בא"י, היו מקללים מי שמתפלל עם דמדומי חמה, שמא לבסוף לא יספיק להתפלל לפני שקיעה].

30. סנהדרין דף צ"ח

דבי רבי ינאי אמרי: ינון שמו (של המלך המשיח), שנאמר: 'יהי שמו לעולם לפני שמש ינון שמו' (תהלים ע"ב, ז).

31. מדרש רבה שמות - פרשה טו פסקה כו

(כו) ד"א החדש הזה לכם הה"ד (שם עב) יפרח בימיו צדיק ורוב שלום עד בלי ירח עד שלא הוציא הקב"ה את ישראל ממצרים ברמז הודיע להם שאין המלכות בא להם עד שלשים דור שנאמר החדש הזה לכם ראש חדשים החדש שלשים יום ומלכות שלכם שלשים דור הלבנה בראשון של ניסן מתחלת להאיר וכל שהיא הולכת מאירה עד ט"ו ימים ודסקוס שלה מתמלא ומט"ו עד שלשים אור שלה חסר בל' אינה נראית

כך ישראל ט"ו דור מן אברהם ועד שלמה אברהם התחיל להאיר שנאמר (ישעיה מא) מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו בא יצחק אף הוא האיר שנאמר (תהלים צז) אור זרוע לצדיק בא יעקב והוסיף אור שנא' (ישעיה י) והיה אור ישראל לאש ואח"כ יהודה פרץ חצרון רם עמינדב נחשון שלמון בועז עובד ישי דוד כיון שבא שלמה נתמלא דיסקוס של לבנה

שנאמר (דה"א כ"ט) וישב שלמה על כסא ה' למלך וכי יוכל אדם לישב בכסאו של הקב"ה מי שנאמר בו (דניאל ז) כרסיה שביבין די נור אלא מה הקב"ה שולט מסוף העולם ועד סופו ושולט בכל המלכים שנאמר (תהלים קלח) יודוך ה' כל מלכי ארץ כן של שלמה מסוף העולם ועד סופו שנאמר (דה"ב ט) וכל מלכי הארץ מבקשים את פני שלמה וגו' והמה מביאים איש מנחתו לכך נאמר וישב שלמה על כסא ה' למלך הקב"ה לבושו הוד והדר ונתן לשלמה הוד מלכות שנאמר (שם א כט) ויתן עליו הוד מלכות בכסאו של הקב"ה כתיב (יחזקאל א) ודמות פניהם פני אדם ופני אריה ובשלמה כתיב (מלכים א ז) ועל המסגרות אשר בין השלבים אריות בקר וכתוב א' אומר (שם) כמעשה אופן המרכבה בכסאו של הקב"ה אין דבר רע נוגע שנאמר (תהלים ה) לא יגורך רע ובשלמה כתיב (מלכים א ה') אין שטן ואין פגע רע הקב"ה עשה ששה רקיעים ובשביעי יושב ובכסאו של שלמה כתיב (שם י) שש מעלות לכסא ויושב במעלה השביעית הרי נתמלא דיסקוס של לבנה

ומשם התחילו המלכים פוחתין והולכין (דה"א ג) ובן שלמה רחבעם ובן רחבעם אביה ובנו אסא יהושפט יהורם אחזיהו יואש אמציהו עזיה יותם אחז יחזקיה מנשה אמון יאשיהו יהויקים כיון שבא צדקיהו דכתיב (ירמיה לב) ואת עיני צדקיהו עור חסר אורה של לבנה

וכל אותן השנים אע"פ שהיו ישראל חוטאין היו האבות מתפללין עליהן ועושין שלום בין ישראל למקום שנאמר (תהלים עב) ישאו הרים שלום לעם ואין הרים אלא אבות שנאמר (מיכה ו) שמעו הרים את ריב ה' ועד מתי היו האבות מתפללין עליהן עד שאבד צדקיהו את עיניו וחרב בית המקדש שנאמר (תהלים עב) ורב שלום עד בלי ירח עד ל' דור שהיה לישראל מן המלכות מן אותה שעה ועד עתה מי עושה שלום לישראל ה' שנאמר (במדבר ו) ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום:

32. ילקוט שמעוני יחזקאל - פרק מח - רמז שפד

דבר אחר, כי פרי מעלליו אינו אומר אלא מעלליהם, אלו צדיקים שמניחים לבניהם פרי מעשיהם. ואף דוד הניח לשלמה בנו פרי מעשיו, שנאמר (שמאל-ב ח, טו) ויהי דוד עושה משפט וצדקה בארץ. ואף על שלמה אמר משפטיך למלך תן, משפט אינו אומר אלא משפטיך, אמר דוד לפני הקב"ה רבונו של עולם תן משפטיך למלך, כשם שאתה דן בלא עדים ובלא התראה, כך יהא שלמה דן בלא עדים ובלא התראה. אמר לו הקב"ה חייך כך אני עושה, שנאמר (דברי הימים-א כט, כג) וישב שלמה על כסא ה', וכי אפשר לו לאדם לישב על כסא ה' והלא כתיב (דניאל ז, ט) כורסיה שביבין דינור, אלא שהיה דן כיוצרו בלא עדים ובלא התראה. וזהו דינן של זונות, שנאמר (מלכים-א ג, טז) אז תבאנה שתים נשים זונות. רב אמר רוחות היו. ושמאל אמר זונות ממש. ר' בנימין בשם ר' יהודה אמר זונות היו ובאו לפניו לדין, שנאמר (שם, יז) ותאמר האשה האחת בי אדוני המלך וגו'. והאחרת אומרת (שם, כב) לא כי בנך המת ובני החי.

א"ר סימון צריך הדיין לשקול טענותיהן, כיון ששמע המלך כן אמר (שם, כב) גזרו את הילד. התחיל פיו נובע בחכמה, אמר, צפה הקב"ה שהדין הזה עתיד לבוא לפני, לפיכך ברא לאדם זוגות שני עינים ושתי אזנים ושתי נקבי חוטם, שתי רגלים ושתי ידים. התחיל אומר גזרו את הילד החי לשנים. אר"י בר' אלעאי, אילו הייתי שם פיקרין הייתי נותן על צוארו, לא די לאחד שמת אלא עוד לשני היה גוזר, כיון שראו סנקליטין שלו התחילו אומרים (קהלת י, טז) אי לך ארץ שמלכך נער. כיון שאמר תנו לה את הילד החי והמת אל תמיתוהו, יצתה בת קול ואמרה לו היא אמו, כיון שראו ישראל כך אמרו (שם, יז) אשריך ארץ שמלכך בן חורין. הוי משפטיך למלך תן.

33. מדרש תהלים - מזמור עב

דבר אחר משפטיך למלך תן זה מלך המשיח, שנאמר (ישעיה יא, א) ויצא חוטר מגזע ישי.

34. מלבי"ם על תהלים פרק עב פסוק א - חלק באור הענין

אלהים משפטיך למלך תן - הנה המשפט הראשי הכללי הוא היסוד, והוא הפלס שבו ישקלו המחוקקים כל הנימוסים הפרטיים, שכל ענין חלקי אשר יובא לפני השופטים צריכים לבחנו ע"פ החק העליון של המשפט הראשי, אולם הפילוסופים כולם הודו שא"א לשכל האדם למצוא החק העליון והיסוד הראשי של המשפט, והוא רק אצל האלהים שאצלו נמצא התבונה הכללית, וע"כ בקש משפטיך למלך תן - שהוא שיתן לו המשפטים הראשים שהם אצל ה', שמאתם יסתעפו כל המשפטים החלקיים, וכמו שבקש שלמה עצמו ונתת לעבדך לב הבין לשמוע משפט, היינו שיסודי המשפט יהיו טבועים בלבו כפי מה שהם אצל המחוקק העליון הבב"ת,

35. אורות המלחמה

לולא חטא העגל היו האמות יושבות ארץ-ישראל משלימות עם ישראל ומודות להם, כי שם ד' הנקרא עליהם היה מעורר בהן יראת הרוממות, ולא הייתה שום שיטת מלחמה נוהגת, וההשפעה הייתה הולכת בדרך שלום כבימות המשיח. רק החטא גרם ונתאחר הדבר אלפי שנים, וכל מסבות העולם הן אחוזות זו בזו להביא את אור ד' בעולם, וחטא העגל ימחה לגמרי וממילא כל ראייה יכירום כי הם זרע ברך ד', והעולם יתקן בארח שלום ורגשי אהבה, ונעם ד' יחש בכל לבב, לענג רוח ולעדין נשמה ולכל בהם תחיה נפש כל חי.